

**SPECIALE
ONDERWIJSLEERMIDDELEN
(SOL)
2017-2018**

www.onderwijs.vlaanderen.be

Verantwoordelijke uitgever

Patrick Poelmans
Administrateur-generaal
Agentschap voor Onderwijsdiensten (AGODI)
Koning Albert II-laan 15
1210 Brussel

Vormgeving en fotografie

Kim Baele

Depotnummer

D/2019/3241/199

Inhoud

Dit zijn speciale onderwijsleermiddelen.....	3
Kwaliteitsvol onderwijs voor iedereen.....	5
De ondersteuning in al haar vormen.....	6
Het doorlopen van de procedure.....	9
Duurzame ondersteuning.....	11
De leerling, student of cursist met een beperking centraal.....	13
Optimaliseren tolkondersteuning.....	13
Overleg rond hulpmiddelen.....	13
Uitbreiding van de doelgroep met leerlingen uit duaal leren.....	14
Cijfers	16
Aanvragen en toekenningen van speciale onderwijsleermiddelen.....	16
Doventolkondersteuning.....	20
Budget.....	24
Lijst met afkortingen.....	27
Contactgegevens.....	29

Dit zijn speciale onderwijsleermiddelen

Wat speciale onderwijsleermiddelen zijn? Het zijn hulpmiddelen die leerlingen, studenten en cursisten met een beperking laten deelnemen aan het onderwijsleerproces. Voor een blinde studente is het de brailleleesregel die zij gebruikt om digitale informatie te lezen. Of de omzetting van haar handboeken en cursussen in braille. Voor een leerling met een motorische beperking is het de aangepaste stoel die voor de noodzakelijke extra steun en stabiliteit zorgt om zich te kunnen concentreren in de klas. Voor een dove cursist is het de tolk Vlaamse Gebarentaal die aanwezig is in de les en simultaan het gesproken Nederlands van de docent omzet in gebaren en die de communicatie tussen de dove cursist en zijn horende docent en medecursisten mogelijk maakt.

En voor de cel Speciale Onderwijsleermiddelen (SOL)? Met de cel SOL wil het Agentschap voor Onderwijsdiensten (AGODI) bijdragen aan kwaliteitsvol en inclusief onderwijs voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften. Samen met de vele scholen en hun geëngageerde onderwijspersoneelsleden is het een opdracht die we elke dag opnieuw professioneel aanpakken. Onze cel Speciale Onderwijsleermiddelen is er voor de scholen en alle betrokken partijen die hulp of informatie zoeken. De cel zet zich in opdat leerlingen die recht hebben op ondersteuning die ook krijgen.

Dit jaarverslag speciale onderwijsleermiddelen 2017-2018 loodst u als lezer doorheen de realisatie van de twee voorbije kalenderjaren. We wensen u alvast veel leesplezier.

Patrick Poelmans
Administrateur-generaal AGODI

“

Zonder deze dienst zouden weinig of geen van mijn leerlingen met een visuele beperking ‘overleven’ in het gewone onderwijs. En met de hulpmiddelen van de cel SOL zijn zij eigenlijk gewoon een leerling zoals een andere.

— Quote van een ondersteuner vanuit een school voor buitengewoon onderwijs in Antwerpen

Kwaliteitsvol onderwijs voor iedereen

Op 12 maart 2014 koos het Vlaams onderwijs de weg van een meer inclusief onderwijssysteem door de goedkeuring van het M- decreet in het Vlaams Parlement. Het M-decreet, dat maatregelen voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften omvat, werd bekrachtigd door de Vlaamse Regering op 21 maart 2014.

Vanaf het schooljaar 2015 – 2016 werd het M-decreet geleidelijk ingevoerd. Het onderwijs in Vlaanderen staat daardoor voor verschillende uitdagingen. Kinderen met heel uiteenlopende onderwijsnoden kunnen terecht binnen het gewoon onderwijs mits aanpassingen, bijkomende ondersteuning, extra zorg vanuit de school, een groot engagement van scholen, leerkrachten en ouders...

'Speciale onderwijsleermiddelen' zijn voorbeelden van aanpassingen die zorgen dat leerlingen met een beperking toegang krijgen tot het onderwijsproces in een gewone school. Het zijn hulpmiddelen voor leerlingen, studenten en cursisten met een functiebeperking die les volgen in het:

- Gewoon basisonderwijs
- Gewoon secundair onderwijs
- Hoger onderwijs
- Volwassenenonderwijs

De functiebeperking kan auditief, visueel of motorisch zijn.

Met de gefinancierde hulpmiddelen worden leerlingen, studenten en cursisten minder beperkt door hun handicap en kunnen zij zich beter integreren in de klas en de school.

Leerlingen, studenten of cursisten met leerstoornissen komen niet in aanmerking voor speciale onderwijsleermiddelen. Voor deze doelgroep neemt het beleidsdomein Onderwijs en Vorming andere initiatieven zoals de subsidiëring van ADIBib¹ en de financiering van dyslexiesoftware.

1 ADIBib is een gratis Aangepaste Digitale Bibliotheek voor leerlingen met een beperking in de schriftelijke communicatie.

De ondersteuning in al haar vormen

AGODI krijgt aanvragen voor verschillende hulpmiddelen en ondersteuningsvormen: technische apparatuur, ergonomisch meubilair, omzettingen van leerboeken en studiemateriaal, ondersteuning door een tolk Vlaamse Gebarentaal en/of schrijftolk.

In quasi alle gevallen gaat het om hulpmiddelen die de leerling in staat stellen les te volgen en de leerstof te verwerken in de klas. Wanneer de hulpmiddelen niet meer gebruikt worden door deze leerling, kunnen ze perfect doorgegeven worden aan een andere leerling met dezelfde of gelijkaardige noden. Het gaat dan over types en modellen van aangepaste tafels en stoelen en modellen van leesloepconfiguraties met bordcamera. In enkele gevallen gaat het om software zoals voorlees- of vergrotingssoftware, een brailleleesregel of aangepaste toetsenborden en joysticks om de computer te bedienen.

De laatste jaren werd de cel Speciale Onderwijsleermiddelen ook geconfronteerd met de aanvraag van een hulpmiddel dat specifiek verbonden is met een bepaalde studierichting of zodanig individueel op maat van de leerling is, dat er nauwelijks een kans is dat het hulpmiddel nadien nog door een andere leerling kan gebruikt worden. Bij de beoordeling van deze aanvragen wordt steeds rekening gehouden met de beschikbare middelen en wordt afgewogen of het hulpmiddel noodzakelijk is om deel te nemen aan het onderwijsproces in het gewoon onderwijs.

Daarnaast ontvangt de cel SOL steeds vaker aanvragen voor omkleedtafels en aanpassingen aan schoolinfrastructuur, zoals een traplift of een tillift. Deze hulpmiddelen komen niet in aanmerking voor financiering.

Welke hulpmiddelen en ondersteuningsvormen worden toegekend aan de leerlingen met een auditieve, visuele, of motorische beperking?

- De ondersteuning van leerlingen, studenten en cursisten met een **auditieve beperking** bestaat in de eerste plaats uit de financiering van tolkuren Vlaamse Gebarentaal. De school staat, samen met de ouders van de leerling, student of cursist zelf, in voor de aanvraag van het recht op tolkondersteuning bij AGODI. Na de toekenning van dit recht, vraagt de school rechtstreeks een tolk Vlaamse Gebarentaal aan bij de centrale tolkdienst CAB (Vlaams Communicatie Assistentie Bureau voor Doven vzw). Deze dienst is in Vlaanderen verantwoordelijk voor het uitsuren en uitbetalen van de tolken.

Doven of slechthorenden die geen Vlaamse Gebarentaal kennen of die de geschreven taal toegankelijker vinden dan de Vlaamse Gebarentaal, kunnen (ook) gebruik maken van een schrijftolk. De schrijftolk noteert alles wat gezegd wordt, zodat de leerling dit kan lezen en de communicatie ook voor hem of haar toegankelijk wordt. Scholen kunnen voor het vinden van een schrijftolk terecht bij het CAB, maar kunnen, indien ze dat wensen ook zelf op zoek gaan naar een geschikte schrijftolk die aan de diplomavooraarden voldoet. In deze laatste situatie gebeurt de uitbetaling van de gesubsidieerde tolkuren in bepaalde gevallen door de school zelf. Meer informatie hierrond is terug te vinden in de omzendbrieven² en bijhorende richtlijnen.

Naast tolkuren worden voor leerlingen, studenten of cursisten met een auditieve beperking ook de kopieën van notities van medestudenten terugbetaald. Hiervoor wordt een maximumbedrag gehanteerd per leerling per onderwijsniveau.

2 [Omkendbrief tolkondersteuning in het leerplichtonderwijs](#)

Omkendbrief tolkondersteuning in het hoger onderwijs

Omkendbrief tolkondersteuning in het volwassenenonderwijs.

- Ook een **blinde of slechtziende leerling** moet over de nodige hulpmiddelen en het aangepaste materiaal kunnen beschikken om in een gewone school les te volgen. De cel Speciale Onderwijsleermiddelen financiert daarom de omzetting van lesmateriaal naar braille of grootletterdruk. Dit betekent dat hand- en werkboeken op papier of digitaal worden bewerkt in een voor de leerling toegankelijke vorm (bijvoorbeeld omgezet in braille of vergroot, al dan niet met aanpassing van lettertype, contrast, interlinie, kleur...).

Daarnaast stelt de cel Speciale Onderwijsleermiddelen ook technische hulpmiddelen, zoals leesloepen en braileregels, ter beschikking en hebben personen met een visuele beperking recht op vergrotende kopieën.

- De derde doelgroep die door de cel Speciale Onderwijsleermiddelen wordt ondersteund, zijn leerlingen, studenten en cursisten met een **motorische beperking**. Om optimaal bij te dragen aan de integratie van deze leerlingen in de school voor gewoon onderwijs, is de financiering van ergonomisch materiaal mogelijk. Zo worden aangepaste tafels en stoelen toegekend.

“

We hebben een zeer aangename en vlotte samenwerking met de medewerkers van de cel SOL. Wederzijdse expertise wordt gedeeld en doorgegeven. Op regelmatige basis werken we samen rond specifieke aandachtspunten.

—— Quote van een ergotherapeut vanuit een school voor buitengewoon onderwijs in Oost-Vlaanderen

Het doorlopen van de procedure

Bij de aanvraag bundelen ouders, scholen en gespecialiseerde medewerkers hun kennis en expertise. Bij het nemen van de beslissing om de aanvraag al dan niet goed te keuren, baseert de cel Speciale Onderwijsleermiddelen zich op deze informatie en op deskundige adviezen zodat de leerling met een functiebeperking maximaal ondersteund wordt.

De aanvraag tot financiering van speciale onderwijsleermiddelen gebeurt in samenspraak met alle betrokken partijen:

- de leerling, student, cursist en/of de ouders,
- de directeur van de school voor gewoon onderwijs,
- de ondersteuner vanuit de school voor buitengewoon onderwijs,
- en een begeleider van het Centrum voor Leerlingenbegeleiding.

De effectieve aanvraag gebeurt door de directeur van de school voor gewoon onderwijs en wordt mee ondertekend door de ouders of de meerderjarige leerling.

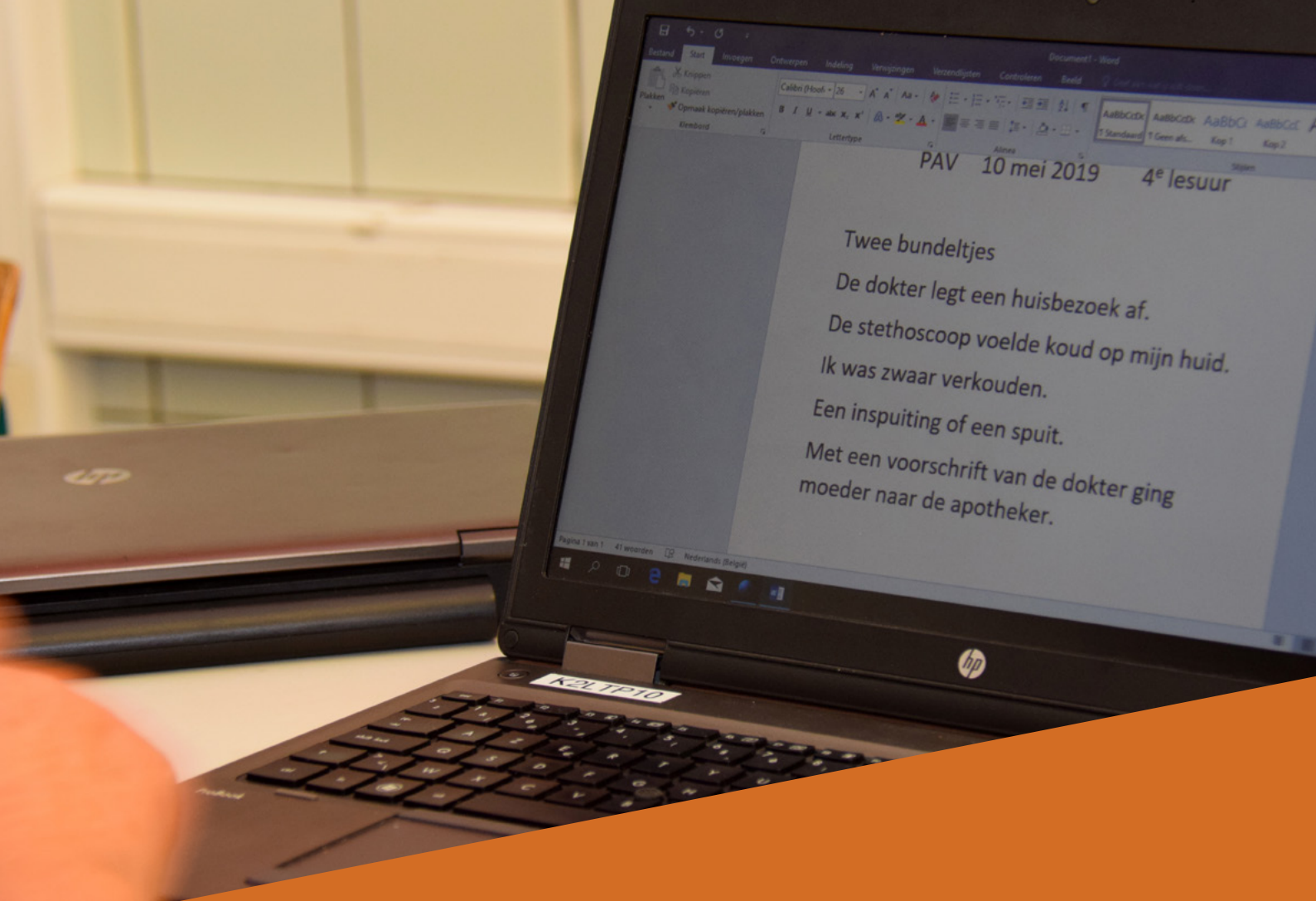
Elke aanvraag wordt zorgvuldig beoordeeld en afgewogen. Het beheerscomité speciale onderwijsleermiddelen, of bij delegatie de cel Speciale Onderwijsleermiddelen van AGODI, onderzoekt de aanvragen tot financiering van speciale onderwijsleermiddelen en neemt een beslissing over de al dan niet toekenning ervan.

Het comité is samengesteld uit vertegenwoordigers van de onderwijsadministratie, de onderwijsinspectie, het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap (VAPH), de vertegenwoordigers van de drie onderwijsnetten met expertise rond specifieke onderwijsbehoeften en een vertegenwoordiger van de minister van Onderwijs.

De cel Speciale Onderwijsleermiddelen engageert zich om aanvragen binnen de 15 werkdagen te behandelen. In 2017 en 2018 werden respectievelijk 59% en 79% van de aanvragen binnen die termijn behandeld. Soms wordt de vertraging in de behandeling veroorzaakt door de specificiteit van de aanvraag waardoor het dossier intern onderzocht of aan het beheerscomité voorgelegd moet worden. In andere gevallen ligt een (tijdelijk) budgettair tekort aan de basis van de vertraging in bepaalde dossiers.

De beslissing, positief of negatief, wordt via Mijn Onderwijs aan de directeur van de school voor gewoon onderwijs meegedeeld. De begeleidende school voor buitengewoon onderwijs en/of het omzettingencentrum worden ook geïnformeerd over de beslissing wanneer AGODI over deze gegevens beschikt.

Bij vragen over het verloop of de voortgang van de aanvraagprocedure kunnen de betrokkenen steeds terecht bij de medewerkers van de cel Speciale Onderwijsleermiddelen.

“

De speciale onderwijsleermiddelen die onze school ter beschikking werden gesteld, betekenden echt een meerwaarde voor de leerling en de klas. Dankzij deze hulpmiddelen worden leerlingen in staat gesteld om, ondanks hun kleinere of grotere beperking, gewoon school te lopen op de school van hun keuze.

—— Quote van een directeur van een stedelijke basisschool in Antwerpen

Duurzame ondersteuning

Het beschikbare budget voor speciale onderwijsleermiddelen in onderwijs zo optimaal mogelijk aanwenden. En zoveel mogelijk leerlingen, studenten en cursisten met een beperking en een nood aan ondersteuning helpen. Dat is onze betrachting.

De toegekende hulpmiddelen worden daarom zoveel als mogelijk gerecupereerd en doorgegeven aan andere leerlingen en studenten die een identiek of een gelijkaardig hulpmiddel nodig hebben. Het doorgeven van een hulpmiddel is bijvoorbeeld mogelijk wanneer een leerling een hulpmiddel niet meer nodig heeft. Het hulpmiddel moet dan wel nog in goede staat verkeren.

Voor zover het om meubilair en technische apparatuur gaat, blijven de toegekende hulpmiddelen eigendom van AGODI. De onderwijsinstelling is verantwoordelijk voor het beheer ervan. Deze moet ook melden wanneer een hulpmiddel niet langer gebruikt wordt. Het hulpmiddel komt dan opnieuw ter beschikking van AGODI en kan doorgegeven worden aan een andere leerling. Dat kan bijvoorbeeld het geval zijn wanneer de leerling er geen les meer volgt of er geen baat meer bij heeft.

Zodra zo'n hulpmiddel opnieuw ter beschikking is van AGODI en er binnen een redelijke afstand van de school eenzelfde of gelijkaardig hulpmiddel wordt aangevraagd voor een andere leerling, wordt dit hulpmiddel doorgegeven. AGODI vraagt dan aan de nieuwe school om het transport van de vorige school naar de eigen school te regelen.

Hergebruik is mogelijk omdat het veelal dezelfde types en modellen van hulpmiddelen zijn die aangevraagd worden. Zo wordt vermeden dat er telkens nieuwe toestellen na een relatief korte gebruiksduur moeten worden aangekocht, terwijl veel toestellen een lange levensduur kennen. Het typevoorbeeld hiervan zijn de aangepaste stoelen. Deze verkeren doorgaans lang in goede staat, terwijl een leerling er vaak na enkele jaren uitgegroeid is. Deze stoelen kunnen nadien perfect opnieuw gebruikt worden door een andere leerling.

In tabel 2 op pagina 19 lezen we dat recuperaties van de al aangekochte hulpmiddelen in 2017 en in 2018 respectievelijk 20% en 15% van de positieve beslissingen uitmaken.

“

Met een tolk kan ik de lessen volgen
waarin veel gepraat wordt. Ik weet nu
alles wat gebeurt in de klas, ook als ik
vooraan zit.

— Quote van een een leerling
van een secundaire school voor
gewoon onderwijs in Oost-Vlaanderen

De leerling, student of cursist met een beperking centraal

Bij AGODI investeren we in vernieuwingsprojecten met focus op onze klanten. We gaan daarbij voor een lastenverlaging voor scholen, onderwijzend personeel, ouders en leerlingen. Daarnaast zorgen we voor een efficiëntieverhoging binnen de eigen organisatie. Maar het voornaamste is dat we ons bij alles wat we doen, afvragen: hoe helpen we de leerling daarmee verder? En ook: wat kan er beter en hoe kan het beter?

Optimaliseren tolkondersteuning

Ook in 2017 en 2018 trachtte de cel Speciale Onderwijsleermiddelen met kleine en grotere stappen de tolkondersteuning in het onderwijs te verbeteren. Dit gebeurt steeds in nauw overleg met de sector. Er is structureel intersectoraal overleg tussen de Vlaamse overheid (de drie betrokken beleidsdomeinen Onderwijs, Welzijn en Werk), de tolkdienst CAB, de belangenvereniging Doof Vlaanderen en de beroepsvereniging van de tolken Vlaamse Gebarentaal (BVGTT).

Via dit overleg worden naast praktische en administratieve aanpassingen aan de tolkondersteuning ook inhoudelijke en fundamentele knelpunten op tafel gelegd zoals de arbeidsvoorwaarden en de kwaliteit van de tolken.

Voor het onderwijs werden op vraag van de belangenorganisaties een aantal grijze zones uitgeklaard en scherper gesteld. Er werden nieuwe afspraken gemaakt over het inzetten van tolkondersteuning tijdens middagpauzes en (meerdaagse) extra muros activiteiten zodat zoveel mogelijk tegemoet gekomen wordt aan de individuele noden van de tolkgebruikers.

Daarnaast zijn ook verdere stappen gezet om de schrijftolkondersteuning in het onderwijs te professionaliseren en een betere afstemming tussen de vraag van leerlingen/studenten en het aanbod van schrijftolken te realiseren. AGODI organiseerde hiertoe overleg met verschillende partners uit het veld.

Overleg rond hulpmiddelen

In 2017 vond verder overleg plaats tussen AGODI, enkele ondersteuningsteams type 6 en de Low Vision centra in Vlaanderen. Op basis van dit overleg werd de aanvraagprocedure voor schoolsystemen voor slechtzienden herzien. Voor de aanvraag van een schoolsysteem dient de leerling zich samen met zijn ouders te richten tot een erkend visueel revalidatiecentrum met het oog op het verkrijgen van een "TAS-advies". TAS (Test en Advies Schoolsysteem) is een samenwerking tussen enkele ondersteuningsteams type 6, Vlaamse visuele revalidatiecentra en leveranciers van schoolsystemen.

TAS geeft leerlingen met een visuele beperking de kans om verschillende schoolsystemen te testen. Dit gebeurt op een onafhankelijke, medisch gefundeerde en objectieve wijze. Hierbij wordt steeds het visueel functioneren in een klassituatie voor ogen gehouden. Door deze professionele testing en advisering kan een toestel gekozen worden waarbij de leerling zich goed voelt, waar hij/zij goed mee kan werken en dat voldoet aan zijn/haar eisen.

Dit initiatief bevordert de kwaliteit van de aanvraagprocedure voor schoolsystemen en streeft een correcte inzet van overheidsfinanciering na.

Daarnaast kwam AGODI in 2018 samen met Diath (Dienst Informatie en Advies Technische Hulpmiddelen) om wederzijdse expertise en standpunten te delen rond hulpmiddelen en leerlingen met een motorische beperking. Zo blijft de cel Speciale Onderwijsleermiddelen op de hoogte van innovaties binnen de hulpmiddelenwereld en krijgt ze meer inzicht in specifieke functiebeperkingen.

Uitbreiding van de doelgroep met leerlingen uit duaal leren

Vanaf 2019 kunnen leerlingen met een beperking die een opleiding volgen in het kader van duaal leren, speciale onderwijsleermiddelen en/of bijzondere tewerkstellingsondersteunende maatregelen (BTOM's) aanvragen.

Om voor deze leerlingen een duidelijk en transparant aanvraagstelsel te voorzien, zat AGODI in 2018 op regelmatige basis samen met de Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding (VDAB). Er werd gekozen voor één aanvraagpunt voor alle redelijke aanpassingen in het kader van een duale opleiding. Scholen dienen zowel de aanvragen die betrekking hebben op de schoolcomponent als de werkplekcomponent in bij de cel Speciale Onderwijsleermiddelen van AGODI. Voor aanpassingen met betrekking tot de schoolcomponent, wordt de aanvraag behandeld door AGODI. Voor aanpassingen met de betrekking tot de werkplekcomponent, wordt de aanvraag behandeld door de VDAB. De cel Speciale Onderwijsleermiddelen bezorgt de aanvraag hiervoor aan de VDAB.

Tijdens de overlegmomenten werden ook afspraken gemaakt rond de aanvraagprocedure, de samenwerking, de beroepsprocedure, de financiën en het budget. Op die manier werd een eenduidig antwoord geformuleerd op volgende vragen:

- Welke instantie staat in voor welk deel van de financiering?
- Wie is eigenaar van de toegekende hulpmiddelen?
- Welke beroepsprocedure dient de school te volgen indien het gevraagde hulpmiddel niet wordt toegekend?

Dit alles kreeg vorm in een samenwerkingsovereenkomst tussen beide diensten.

Vanaf 1 januari 2019 kunnen voor leerlingen uit duaal leren BTOM's aangevraagd worden. Vanaf 1 september 2019 kunnen eveneens speciale onderwijsleermiddelen aangevraagd worden.

“

Onze leerling, zijn ouders, therapeuten en leerkrachten zijn heel erg tevreden over de steun die we gekregen hebben. Het gebruik van de stoel en tafel zijn van groot belang voor de verdere ontwikkeling en het comfort van onze leerling.

— Quote van een zorg- en beleidsondersteuner van een vrije basisschool in Oost-Vlaanderen

Cijfers

In welke mate slagen we erin om leerlingen, studenten en cursisten zo goed mogelijk te ondersteunen en het beschikbare budget zo optimaal mogelijk aan te wenden?

In dit hoofdstuk presenteren we een aantal cijfers over de aanvragen en toekenningen van speciale onderwijsleermiddelen in de kalenderjaren 2017 en 2018. We geven ook de evolutiecijfers van het tolkurengebruik en de besteding van de middelen.

‘Speciale onderwijsleermiddelen’ bestaan enerzijds uit hulpmiddelen (leesloepen, brailleleesregels, bordcamera’s, omzettingen van lesmateriaal in grootletterdruk of braille, aangepast meubilair...) en anderzijds uit doventolkondersteuning door een tolk Vlaamse Gebarentaal of een schrijftolk.

Bij het presenteren van de cijfers maken we een onderscheid tussen:

- **Aanvragen:** Hiermee bedoelen we het totaal aantal aanvragen die de cel SOL ontvangen heeft binnen een bepaalde periode.

De cel SOL heeft 1.090 aanvragen ontvangen in de periode van 1/1/2018 t.e.m. 31/12/2018. De aanvragen die de cel in 2017 heeft ontvangen maar die pas in 2018 werden behandeld, worden hier niet meegerekend.

- **Behandelde aanvragen:** hiermee bedoelen we de aanvragen binnen een bepaalde periode waarover de medewerkers van de cel SOL een (positieve of negatieve) beslissing genomen hebben.

De cel SOL heeft 1.050 aanvragen behandeld in de periode van 1/1/2018 t.e.m. 31/12/2018. Een deel van die aanvragen had zij reeds ontvangen in kalenderjaar 2017.

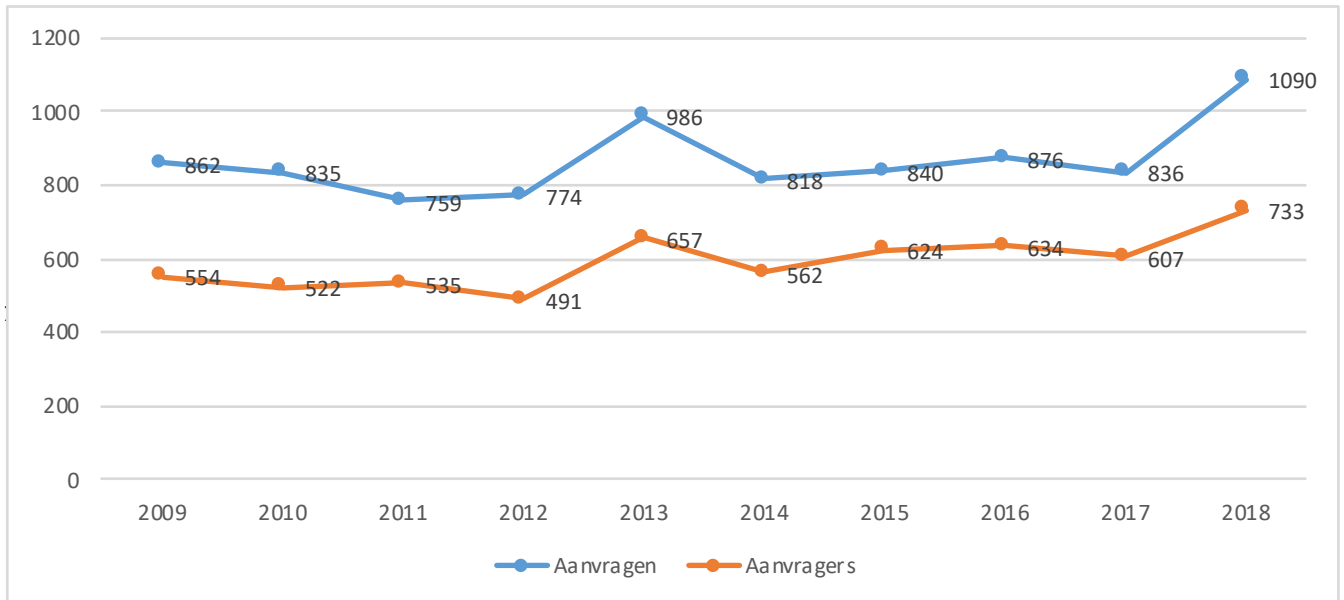
- **Toekenningen:** hiermee bedoelen we het aantal ontvangen aanvragen binnen een bepaalde periode waarover een positieve beslissing werd genomen.

Van de 1.090 aanvragen ontvangen in de periode van 1/1/2018 t.e.m. 31/12/2018, werden er 1.026 toegekend.

Aanvragen en toekenningen van speciale onderwijsleermiddelen

De cijfers over het aantal aanvragen en aanvragers van speciale onderwijsleermiddelen laten voor het kalenderjaar 2017 een kleine daling zien, maar voor het kalenderjaar 2018 zien we terug een aanzienlijke groei (zie grafiek 1).

Grafiek 1: Evolutie aantal aanvragen en aanvragers van speciale onderwijsleermiddelen (Bron: AGODI)

Het gemiddeld aantal aanvragen per aanvrager lag in 2017 op 1,38 en in 2018 op 1,49.

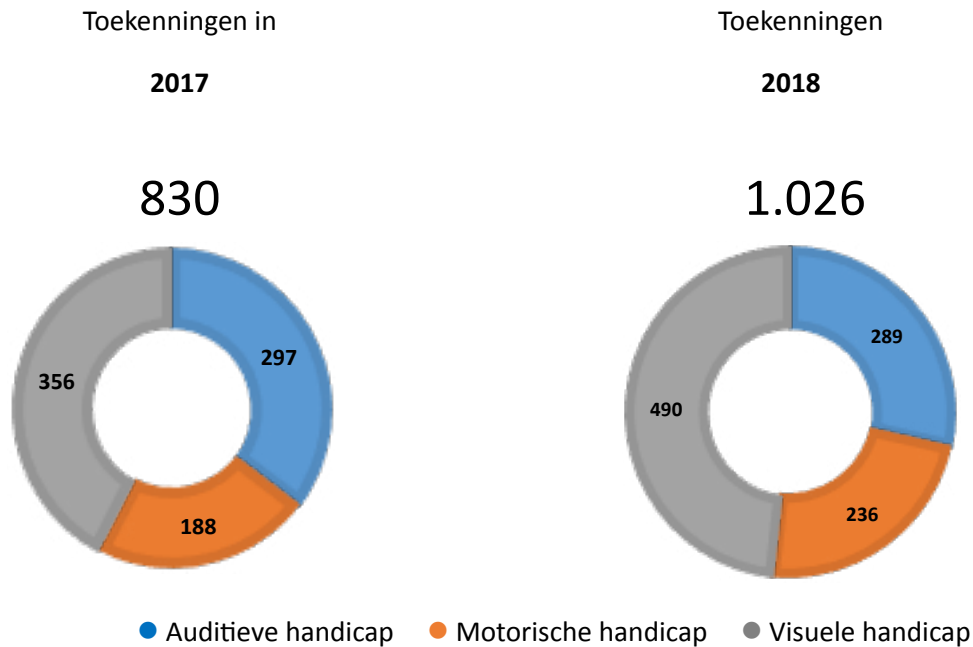
Van het aantal ontvangen aanvragen in kalenderjaar 2017 werden er 99,28% toegekend. Van het aantal ontvangen aanvragen in het kalenderjaar 2018 was dit 94,13% (zie tabel 1).

Tabel 1: Aantal aanvragers, aanvragen en toekenningen van speciale onderwijsleermiddelen in de kalenderjaren 2017 en 2018 (Bron: AGODI)

	2017	2018
Aantal aanvragers (leerlingen, studenten en cursisten)	607	733
Aantal aanvragen	836	1.090
Aantal toekenningen	813	1.050
Aantal aanvragen in het kalenderjaar die werden toegekend	830	1.026

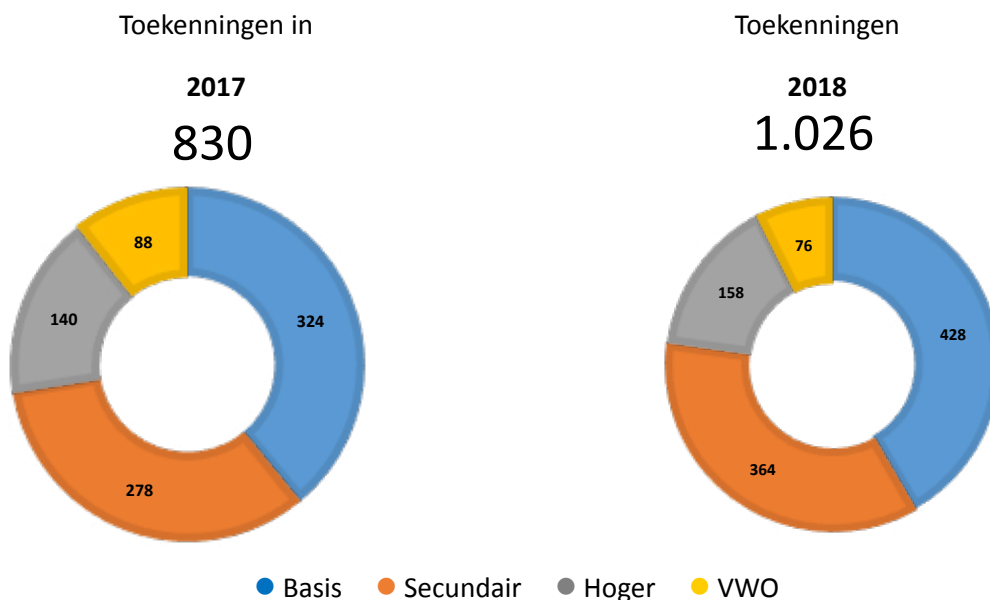
In 2017 en 2018 gebeurden de meeste toekenningen van speciale onderwijsleermiddelen aan leerlingen met een visuele beperking (zie grafiek 2). In 2018 steeg dat aandeel zelfs van 43% naar 48% van het totale aantal toekenningen.

Grafiek 2: Aantal toekenningen van speciale onderwijsleermiddelen in de kalenderjaren 2017 en 2018 naar aard van de beperking (Bron: AGODI)

Het grootste aandeel van de toekenningen komt terecht in het basisonderwijs, gevolgd door het secundair onderwijs, het hoger onderwijs en het volwassenenonderwijs. Ten opzichte van kalenderjaar 2017 is het percentage van de toekenningen dat naar het basis- en secundair onderwijs is gegaan nog licht gestegen; met respectievelijk 2 en 3 procentpunten naar 42% van de toekenningen die naar het basisonderwijs gaan en 35% van de toekenningen naar het secundair onderwijs (zie grafiek 3).

Grafiek 3: verdeling naar onderwijsniveau (Bron: AGODI)

Tabel 2: toekenningen o.b.v. aanvragen voor gewone hulpmiddelen (nieuw en recuperatie) en aanvragen voor tolkondersteuning (Bron: AGODI)

Aantal toekenningen	Basis		Secundair		Hoger		VWO		Totaal	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
2017										
Hulpmiddelen	297	91,6	188	67,6	74	52,9	18	20,5	577	69,5
- Nieuw	184	61,9	184	97,8	74	100	18	100	460	79,7
- Recuperatie	113	38,1	4	2,2	0	0	-	0	117	20,3
Doventolkondersteuning	27	8,4	90	32,4	66	47,1	70	79,5	253	30,5
Totaal	324	100	278	100	140	100	88	100	830	100
2018										
Hulpmiddelen	395	92,3	264	72,5	89	56,3	14	18,4	762	74,3
- Nieuw	283	71,6	261	98,8	89	100	14	100	647	84,9
- Recuperatie	112	28,4	3	1,2	0	0	-	0	115	15,1
Doventolkondersteuning	33	7,7	100	27,5	69	43,7	62	81,6	264	25,7
Totaal	428	100	364	100	158	100	76	100	1.026	100

De recuperaties van aangekochte hulpmiddelen maken in 2017 en in 2018 respectievelijk 20% en 15% van de toekenningen uit. Recuperatie van hulpmiddelen komt bijna alleen voor in het basisonderwijs, in de andere onderwijsniveaus gebeurt dit slechts sporadisch.

Het aandeel toekenningen voor doventolkondersteuning in het totaal aantal toekenningen is het laagst in het basisonderwijs (ongeveer 8% in 2017 en in 2018) en loopt op met het onderwijsniveau. In het volwassenenonderwijs gaat het om en bij de 80% van het totaal aantal toekenningen.

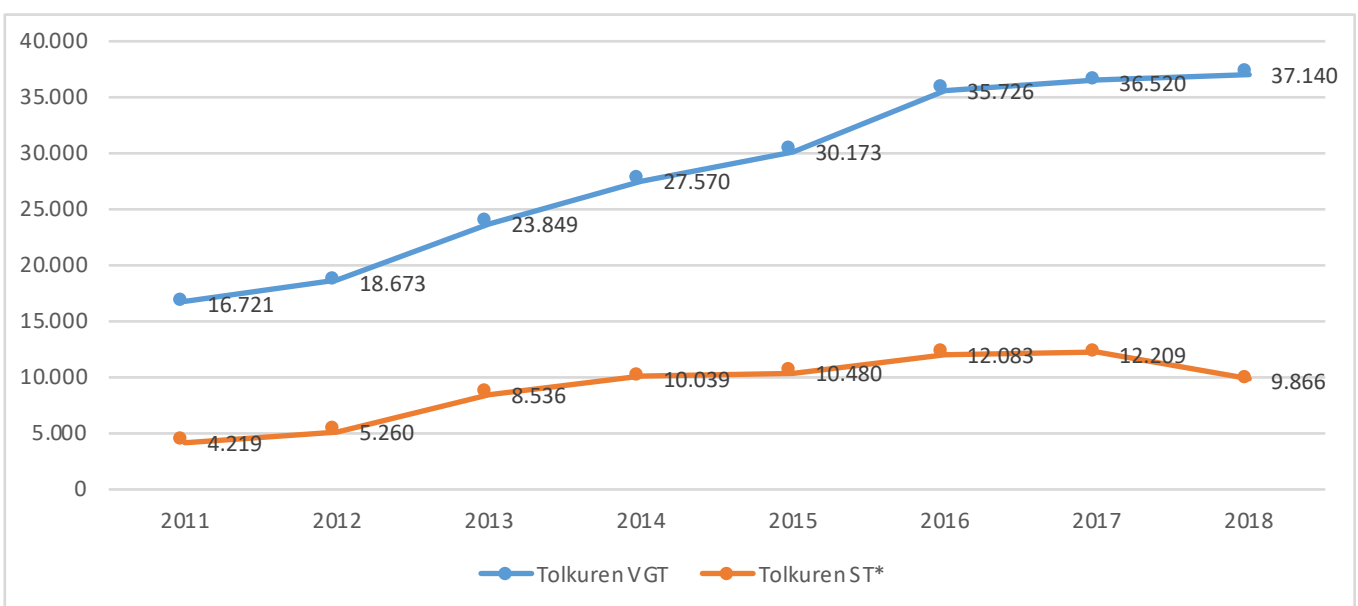
Doventolkondersteuning

Leerlingen, studenten en cursisten (verder leerlingen genoemd) kunnen doventolkondersteuning aanvragen bij AGODI. De leerling maakt zijn intentie om gebruik te maken van tolkondersteuning kenbaar via het aanvraagformulier. Op dit formulier vermeldt de leerling welk niveau en studierichting hij volgt, geeft hij aan op welke ondersteuning (tolk Vlaamse Gebarentaal (VGT) of schrijftolk (ST)) hij beroep wil doen en hoeveel uren hij denkt nodig te hebben voor het schooljaar waarop de aanvraag betrekking heeft. Daarnaast voegt hij ook een medisch attest dat het gehoorverlies staft toe. Een medisch attest moet maar eenmaal in de schoolloopbaan van de leerling aan AGODI bezorgd worden. De cel Speciale Onderwijsleermiddelen beoordeelt de aanvraag op basis van het medisch attest. De aangevraagde uren worden vergeleken met het maximum urencontingent per leerling dat per onderwijsniveau werd vastgelegd. Nadien wordt er al dan niet een goedkeuring verleend.

Na goedkeuring door AGODI kan de leerling of de onderwijsinstelling waar hij les volgt via een online applicatie van het CAB een aanvraag indienen voor het krijgen van tolkondersteuning. Het CAB zoekt een tolk VGT of ST om deze aanvraag in te vullen. Het is mogelijk dat een leerling een aanvraag indient voor tolkondersteuning maar dat het CAB geen beschikbare tolk kan vinden. In dit geval zullen de gevraagde uren dus niet worden ingevuld. Het is ook mogelijk dat er een aanvraag voor tolkondersteuning werd ingediend, maar dat de leerling deze later annuleert omwille van bijvoorbeeld ziekte. Ingevulde uren zijn aangevraagde uren waarvoor een tolk werd gevonden en een tolkopdracht werd uitgevoerd.

Tot enkele jaren geleden bemiddelde het CAB alleen gebarentolkondersteuning. Sinds 1 september 2016 bemiddelt het CAB ook opdrachten voor schrijftolkondersteuning. Dit wil zeggen dat schrijftolken zich sindsdien als zelfstandige moeten registreren om via het CAB tewerkgesteld te kunnen worden. Het is echter nog steeds mogelijk dat de school zelf op zoek gaat naar een schrijftolk. Deze tolken dienen zich eveneens te registreren bij het CAB, zodat het CAB voor de uitbetaling kan instaan.

Grafiek 4: evolutie aantal ingevulde tolkuren Vlaamse Gebarentaal (VGT) en schrijftolkuren (ST) (Bron: AGODI)

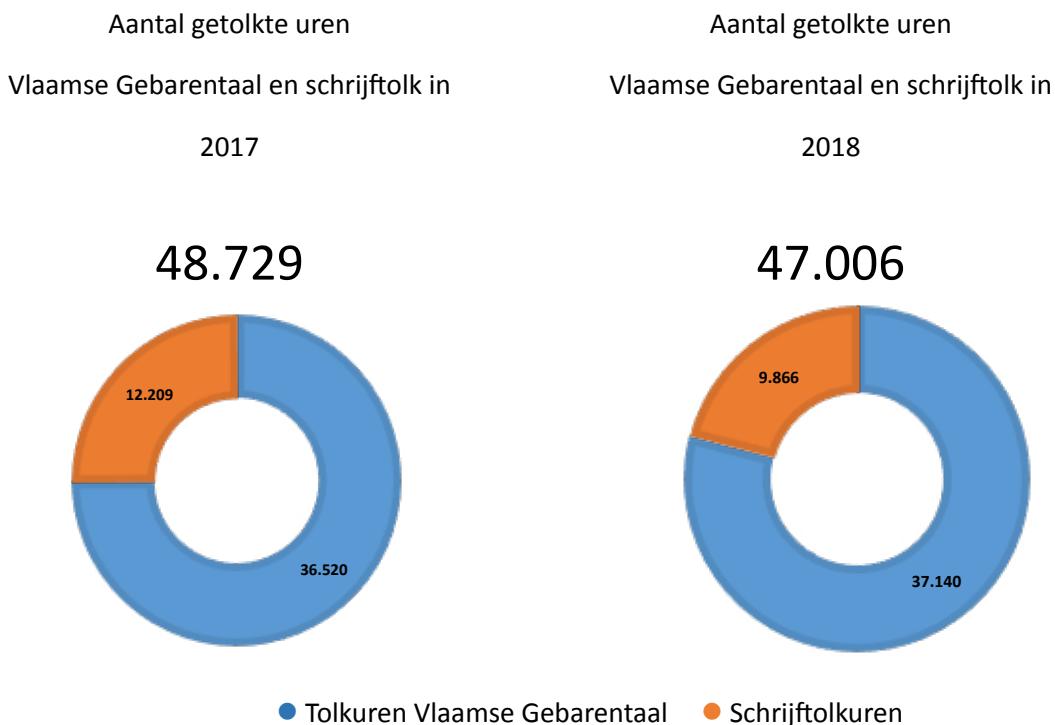

* Tolkuren ST 2011, 2012, 2013, 2014 en 2015 hebben resp. betrekking op de schooljaren 2011-2012, 2012-2013, 2013-2014, 2014-2015 en 2015-2016. (Bron: AGODI)

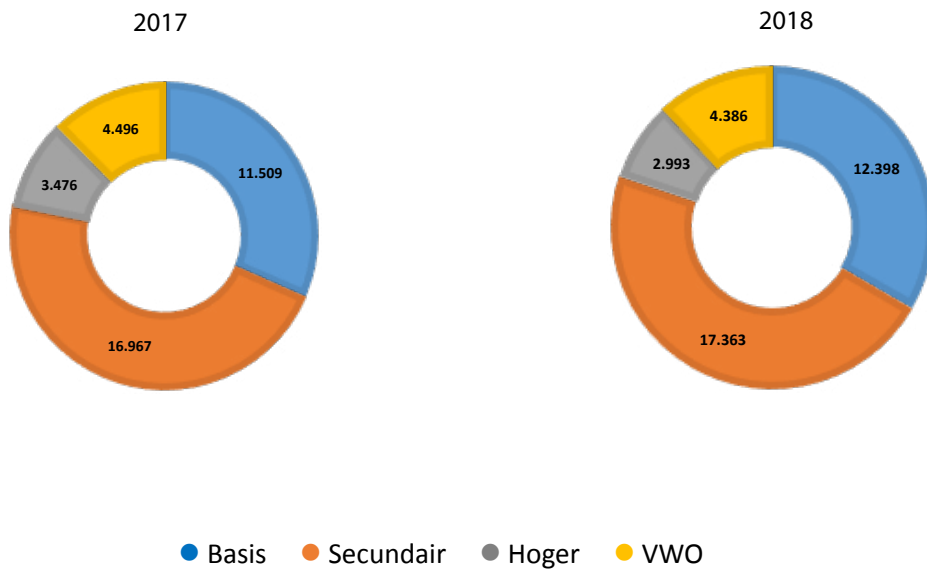
Het gebruik van tolkuren Vlaamse Gebarentaal is in 2017 driemaal en in 2018 bijna viermaal groter dan het gebruik van schrijftolkuren (zie grafiek 5). Na verschillende opeenvolgende jaren een stijging van het aantal ingevulde schrijftolkuren geregistreerd te hebben, daalt het aantal in 2018 opnieuw. Dit is (mede) een gevolg van een daling in het aantal aangevraagde schrijftolkuren. Een mogelijke verklaring voor deze daling is het gegeven dat in schooljaar 2018-2019 een verschuiving plaatsvond van gebruikers die exclusief schrijftolken gebruiken naar gebruikers die schrijftolken en tolken Vlaamse Gebarentaal combineren. Het aantal ingevulde tolkuren VGT blijft ook in 2017 en 2018 verder stijgen, als gevolg van een stijging van het aantal aangevraagde uren.

De meeste tolkuren Vlaamse Gebarentaal worden ingezet in het secundair onderwijs, gevolgd door respectievelijk het basisonderwijs, het volwassenenonderwijs en het hoger onderwijs (zie grafiek 6). Schrijftolkuren worden vooral ingezet in het secundair en het hoger onderwijs en in veel mindere mate in het basis- en volwassenenonderwijs (zie grafiek 7).

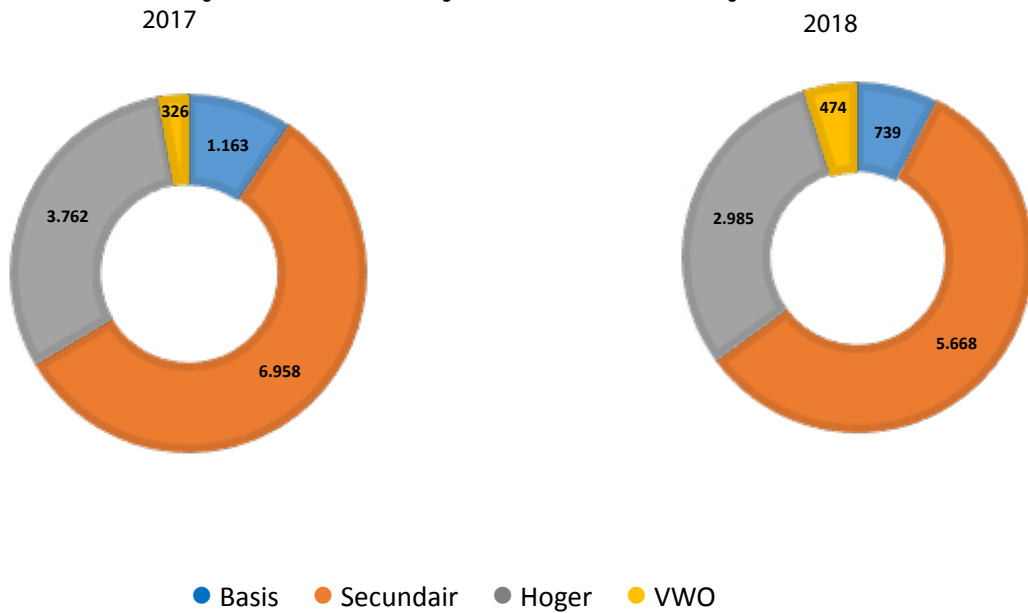
Grafiek 5: Getolkte uren Vlaamse Gebarentaal en schrijftolken in de kalenderjaren 2017 en 2018 (Bron: AGODI)

Grafiek 6: Getolkte uren Vlaamse Gebarentaal naar onderwijsniveau in de kalenderjaren 2017 en 2018 (Bron: AGODI)

Grafiek 7: Getolkte uren schrijftolk naar onderwijsniveau in de kalenderjaren 2017 en 2018 (Bron: AGODI)

Tabel 3: Het aantal effectief opgevraagde tolkuren (VGT en ST) bij het CAB en het aantal getolkte tolkuren in de kalenderjaren 2017 en 2018 (Bron: CAB)

VGT	2017				2018			
	Effectief opgevraagde uren	Getolkte uren	Onopgeloste uren	Oplossingsgraad	Effectief opgevraagde uren	Getolkte uren	Onopgeloste uren	Oplossingsgraad
Basis	12 499	11 537	962	92,3 %	13 547	13 398	1 149	91,5 %
Secundair	20 392	17 009	3 383	83,4 %	22 618	17 363	5 255	76,8 %
Hoger	3 730	3 478	252	93,2 %	3 376	2 993	383	88,7 %
VWO	4 700	4 496	204	95,7 %	4 524	4 386	138	96,9 %
Totaal	41 321	36 520	4 801	88,4 %	44 065	37 140	6 925	84,3 %

ST	2017				2018			
	Effectief opgevraagde uren	Getolkte uren	Onopgeloste uren	Oplossingsgraad	Effectief opgevraagde uren	Getolkte uren	Onopgeloste uren	Oplossingsgraad
Basis	1 165	1 163	2	99,8 %	763	739	24	96,9 %
Secundair	8 032	6 958	1 074	86,6 %	6 886	5 668	1 1218	82,3 %
Hoger	4 383	3 762	621	85,8 %	3 408	2 985	423	87,6 %
VWO	392	326	66	83,2 %	530	474	56	89,4 %
Totaal	13 972	12 209	1 763	87,4 %	11 587	9 866	1 721	85,1 %

In 2017 werd 88,4% van de effectief opgevraagde uren VGT en 87,4% van de effectief opgevraagde uren ST bij het CAB ook ingevuld. In 2018 was dit het geval voor respectievelijk 84,3% en 85,1% van de effectief opgevraagde uren (zie tabel 3).

De totale oplossingsgraad (=ingevulde uren t.o.v. aangevraagde uren) daalde in 2018 voor het derde jaar op rij. De daling is het meest uitgesproken in het secundair onderwijs, zowel voor de aangevraagde uren VGT als ST. Ook in het basisonderwijs is een daling in de oplossingsgraad merkbaar. In het volwassenenonderwijs neemt de oplossingsgraad dan weer toe. In het hoger onderwijs daalt de oplossingsgraad voor de aangevraagde uren VGT licht, maar stijgt hij licht voor de aangevraagde uren ST.

Budget

Om haar opdrachten te kunnen uitvoeren, krijgt de cel Speciale Onderwijsleermiddelen jaarlijks een recurrent budget toegekend van de Vlaamse Regering.

In 2017 bedroeg dit budget 2.253.000 euro. Daarvan was 515.000 euro bestemd voor de gewone hulpmiddelen (zoals o.a. technische apparatuur, aangepast meubilair of omzettingen van lesmateriaal) en 1.738.000 euro voor de financiering van tolkuren (VGT en ST). Om tegemoet te komen aan de stijging van het aantal aanvragen ontving de cel Speciale Onderwijsleermiddelen bovenop dit recurrent budget in 2017 nog 80.000 euro extra budget voor de gewone hulpmiddelen en bijkomend 598.000 euro voor de tolkondersteuning.

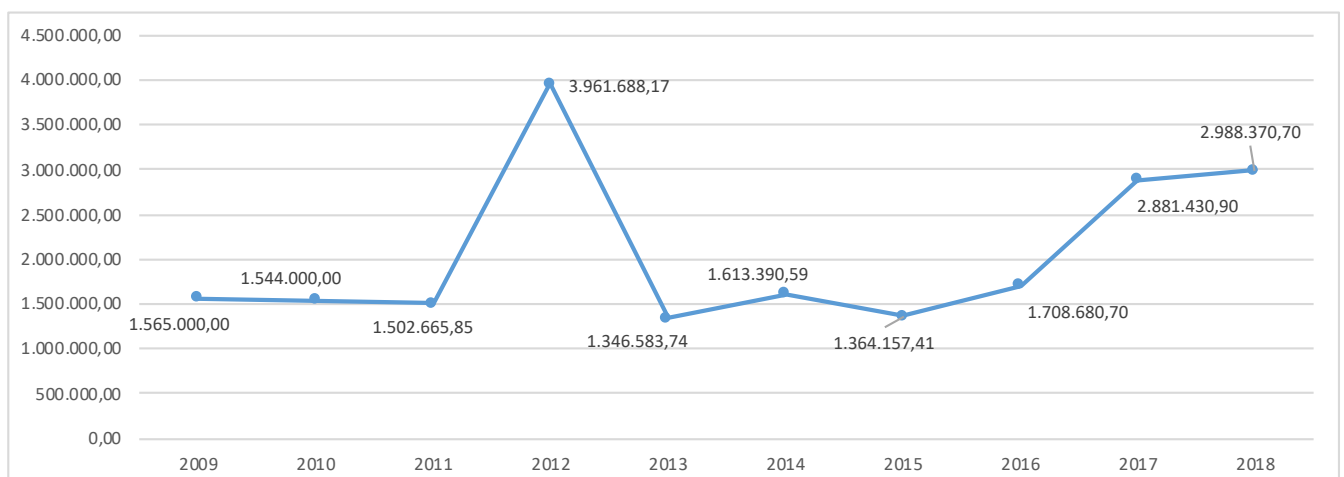
In 2018 werd het recurrente budget opgetrokken naar 2.897.000 euro. Daarvan was 595.000 euro bestemd voor de gewone hulpmiddelen en 2.302.000 euro voor de tolkondersteuning. Omdat de cel Speciale Onderwijsleermiddelen in 2018 geconfronteerd werd met een forse stijging van het aantal aanvragen, was dit recurrente budget opnieuw niet toereikend. Daarom werd in 2018 een extra budget van 100.000 euro ter beschikking gesteld voor de toekenning van de gewone hulpmiddelen.

In totaal werden in 2017 813 aanvragen voor speciale onderwijsleermiddelen behandeld. Hiertoe behoren ook de 44 aanvragen die de cel Speciale Onderwijsleermiddelen reeds in 2016 had ontvangen, maar om budgettaire redenen pas heeft kunnen behandelen in 2017. Zevenenzestig van de in 2017 ontvangen aanvragen kon de cel SOL omwille van een budgettair tekort of een onvolledig dossier (bv. het ontbreken van een medisch attest of van de nodige offertes) niet behandelen. Deze aanvragen werden behandeld in 2018.

In 2018 werden in totaal 1.050 aanvragen (incl. de 67 aanvragen uit 2017) voor speciale onderwijsleermiddelen behandeld. Honderdenzeven aanvragen konden omwille van budgettaire redenen of een onvolledig dossier niet behandeld worden en werden doorgeschoven naar begin 2019.

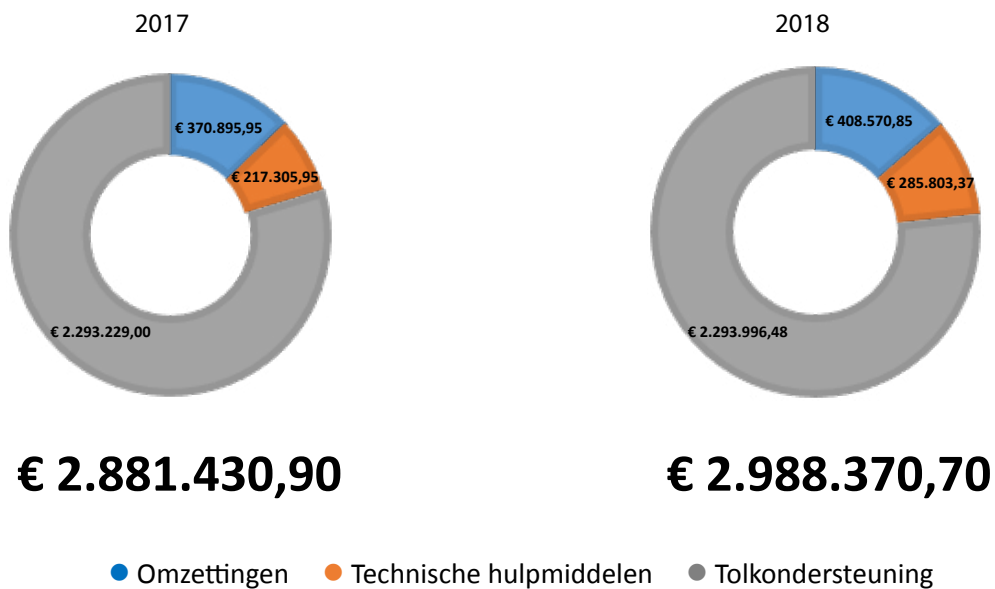
Opgelet! De onderstaande grafieken en tabel geven het aangewende budget voor de aanvragen ontvangen in de kalenderjaren 2017 respectievelijk 2018. Dit budget stemt niet overeen met het budget dat beschikbaar was voor 2017 en 2018. Een deel van de aanvragen in 2017, zijn betaald met het budget van 2018. Een deel van de aanvragen in 2018, zijn betaald met het budget van 2019.

Grafiek 8: Evolutie van het aangewende budget SOL (in euro) in de kalenderjaren 2017 en 2018 (Bron: AGODI)

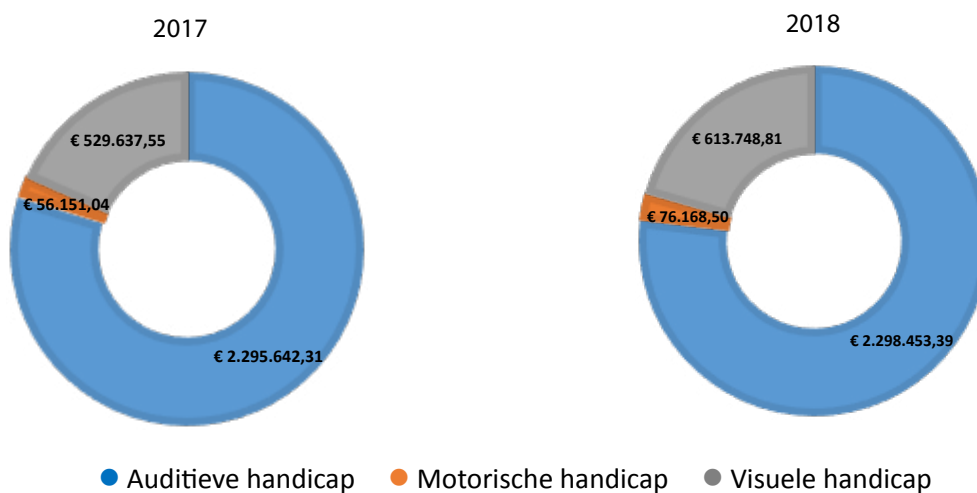

Het grootste deel van het budget gaat naar de ondersteuning van leerlingen met een auditieve beperking in de vorm van de financiering van doventolken (tolken Vlaamse Gebarentaal en schrijftolken). Vervolgens zijn het de omzettingen van lesmateriaal (braille, vergrotende kopieën...) waar de meeste middelen aan worden besteed, gevolgd door de technische hulpmiddelen (waaronder ook aangepast meubilair).

Grafiek 9: Het aangewende budget SOL (in euro) volgens ondersteuningsvorm in de kalenderjaren 2017 en 2018 (Bron: AGODI)

Grafiek 10: Het aangewende budget volgens aard van de beperking in de kalenderjaren 2017 en 2018 (Bron: AGODI)

Tabel 4: Gedetailleerde weergave van het aangewende budget voor de kalenderjaren 2017 en 2018 (Bron AGODI)

	2017	2018
A. Speciale onderwijsleermiddelen, exclusief tolkuren		
· Voor de leerlingen/studenten/cursisten met een auditieve handicap		
Kopieën notities medestudenten	€ 2.412,31	€ 2.400
Technische hulpmiddelen voor doven	€ 0,00	€ 2.056,91
· Voor de leerlingen met een visuele handicap		
Omzettingen lesmateriaal	€ 360.123,39	€ 389.485,84
Kopieën notities medestudenten en vergrotende kopieën	€ 8.359,25	€ 16.335,01
Technische hulpmiddelen	€ 158.515,97	€ 202.198,65
· Voor de leerlingen met een motorische handicap		
Kopieën notities medestudenten	€ 0,00	€ 350
Technische hulpmiddelen	€ 56.054,86	€ 75.517,74
· Herstellingen technische hulpmiddelen	€ 2.735,12	€ 6.030,07
Totaal speciale onderwijsleermiddelen, exclusief tolkuren	€ 588.201,90	€ 694.374,22
B. Doventolkondersteuning		
Tolkuren Vlaamse Gebarentaal	€ 1.694.228,90	€ 1.671.198,08
Schrijftolkuren	€ 394.000,10	€ 417.798,40
Werkingsmiddelen CAB vzw	€ 205.000	€ 205.000
Totaal tolkuren	€ 2.293.229	€ 2.293.996,48
Totaal speciale onderwijsleermiddelen, inclusief tolkuren	€ 2.881.430,90	€ 2.988.370,70

Lijst met afkortingen

ADIBib	Aangepaste Digitale Bibliotheek voor leerlingen met een beperking in de schriftelijke communicatie
AGODI	Agentschap voor Onderwijsdiensten
BTOM	Bijzondere Tewerkstellingsondersteunende Maatregelen
BVGT	Beroepsvereniging voor Tolken Vlaamse Gebarentaal
CAB	Vlaams Communicatie Assistentie Bureau voor Doven vzw
Diath	Dienst Informatie en Advies Technische Hulpmiddelen
GON	Geïntegreerd Onderwijs
SOL	Speciale Onderwijsleermiddelen
ST	Schrijftolk
TAS	Test en Advies Schoolsystemen
VAPH	Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap
VDAB	Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding
VGt	Vlaamse Gebarentaal

“

Door de tolk neemt de dove leerling ook deel aan het klasgebeuren. Deze ervaringen dragen bij tot hun integratie in de horende wereld, maar evengoed leidt dit ook tot meer verdraagzaamheid en begrip van de horende leerlingen.

— quote van een leerkracht van een
secundaire school voor gewoon onderwijs in
Oost-Vlaanderen

Contactgegevens

Vlaamse Overheid

Agentschap voor Onderwijsdiensten – AGODI

Cel Speciale Onderwijsleermiddelen (SOL)

Koning Albert II-laan 15

1210 Brussel

De cel Speciale Onderwijsleermiddelen bestaat uit drie enthousiaste medewerkers:

Cindy Vanitterbeek - dossierbehandelaar - T 02 553 99 07 - cindy.vanitterbeek@ond.vlaanderen.be

An Segers – teamverantwoordelijke - T 02 553 92 40 - an.segers@ond.vlaanderen.be

Klaartje Liessens – coördinator - T 02 553 86 97 – klaartje.liessens@ond.vlaanderen.be

